

Przeworsk 11.08.2023

**Program prac konserwatorskich nastawy ołtarza głównego w kościele
parafialnym pw. Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny
w Jaślanach**

Inwestor:

Parafia pw. Niepokalanego Poczęcia

Najświętszej Maryi Panny w Jaślanach

Autor programu prac konserwatorskich

i restauratorskich:

mgr sztuki Edyta Powroźnik-Dedio

niniejszy program został sporządzony celem pozyskania dotacji na częściową renowację ołtarza

HISTORIA PARAFI

.....

Przed 1580 r. Jan z Osieka wraz z miejscową ludnością wybudował kaplicę p.w. św. Anny. Dekretem oficjała krakowskiego z 2 listopada 1580 r. przyłączono wieś wraz z kaplicą do parafii Osiek (za Wisłą), a 26 marca 1599 r. do parafii Chorzaków. W 1782 r. utworzono kapelanię lokalną w Józefowie dla kolonistów niemieckich z ośrodkiem duszpasterskim w Jaślanach. W 1808 r. kapelanię przyłączono do Chorzaków. W dniu 1 stycznia 1845 r. erygowano kapelanię lokalną dla ludności polskiej w Jaślanach i oddzielono od Chorzaków. W 1888 r. bp I. Łobos erygował parafię Jaślany. Kościół parafialny p.w. Niepokalanego Poczęcia NMP zbudowany w 1904 r. przez ówczesnego proboszcza ks. Józefa Lasaka, wg projektu arch. Józefa Danka pod nadzorem arch. Jana Krajewskiego. Kościół uroczyste poświęcił bp L. Wałęga w 1905 r. Kościół neogotycki, zbudowany z cegły, kryty dachówką, jednonawowy z węższym prezbiterium zamkniętym trójbocznie, oraz dwiema symetrycznymi kaplicami o charakterze transeptu. Po bokach prezbiterium są dwie przybudówki zakrystyjne. Wnętrze nakryte sklepieniami krzyżowo-żebrowymi. Prezbiterium, kaplice i przęsła nawy zostały wydzielone ostrołukowymi, profilowanymi arkadami. Na zewnątrz kościół oszkarpowany. Od frontu szczyt schodkowy. Na skrzyżowaniu wieżyczka na sygnaturkę, zakończona krzyżem. Polichromia wnętrza figuralna i ornamentalna z pocz. XX wieku. Gruntownie została zmieniona, odnowiona przez Józefa Kotulę z Tarnowa w 1953 r. Kościół posiada trzy ołtarze neogotyckie: dwa z nich (główny i św. Józefa) zakupione w firmie Ferdynanda Stuflesera w Tyrolu w 1910 r. W 1986 r. wstawiono nowe dębowe drzwi do kościoła. W 1990 r. zrobiony został nowy dach na kościele. W latach 1983-1992 wyposażono wnętrze kościoła. W 1994 roku wyremontowano okna. W latach 1995-1999 dokonano konserwacji, malowania i złocenia wszystkich ołtarzy. Zrobiono polichromię na ścianach i sklepieniu kościoła, pozłożono wszystkie ramy obrazów. W 1999 roku wykonano ogrodzenie, a 2000 roku chodnik wokół kościoła. Parafia posiada akta parafialne od 1875 r.¹

OPIS INWENTARYZACYJNY

.....

Ołtarz główny, drewniany, wykonany został przez warsztat Ferdynanda Stuflesera w stylu neogotyckim. Nastawa jest w całości polichromowana na odcień kremowy z elementami indygo, czerwieni, zieleni i błękitu. Na elementach snycerskich widnieje pozłota. Ołtarz jest

¹ <https://zsjaslany.edupage.org/text1/?eqa=dGV4dD10ZXh0L3RleHQxJnN1YnBhZ2U9Mg%3D%3D>

jednokondygnacyjny, trójosiowy z wysoką predellą i strzelistym zwieńczeniem. Predella składa się z dwóch nisz i wysokiego na dwie kondygnacje tabernakulum. W niszach znajdują się płaskorzeźbione postacie aniołów z kadzielnicami w rękach. W części środkowej ołtarza znajdują się trzy aedicule zakończone łukami ostrymi. W środkowej niszy znajduje się figura Matki Bożej Immaculaty, w bocznych rzeźby aniołów.

CEL ORAZ ZAŁOŻENIA KONSERWACJI I RESTAURACJI – PROJEKT KONSERWATORSKI

.....

Na podstawie oględzin nastawy ołtarza głównego w drewnianym kościele parafialnym pw. Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny w Jaślanach podjęto decyzję o przeprowadzeniu zabiegów konserwatorskich polegających na oczyszczeniu z zabrudzeń oraz poprawę estetyczną ołtarza.

Z uwagi na fakt, iż obecnie ze względu na zniszczenia fizyko chemiczne, jaki i liczne przekształcenia estetyczne zachowana substancja zabytkowa jest obecnie nie należyście zabezpieczona oraz eksponowana. Dlatego należy podjąć działania mające na celu poprawę właściwości technicznych obiektu jak i przywrócenie mu jak najbliższych pierwotnym walorów estetycznych.

Oględziny obiektu wykazały szereg uszkodzeń. Do grupy zniszczeń o charakterze mechanicznym zaliczyć należy wszelkiego rodzaju pęknięcia, złamania przebiccia struktury ołtarza i rzeźb oraz pęknięcia i ubytki polichromii wraz z zaprawą. Zniszczenia o charakterze biologicznym to utratę spoiwości niektórych elementów konstrukcyjnych jest spowodowana działalnością szkodników drewna. Zniszczenia fizyko-chemiczne to głównie spękania spowodowane pracą podłoża w zmiennych warunkach klimatycznych cyklu rocznego.

Przewiduje się także wykonanie odkrywek i sond schodkowych w celu zbadania wcześniejszych warstw polichromii. W przypadku dobrze zachowanej warstwy polichromii proponuje się uzupełnienie warstw zapraw i polichromii jak również zabezpieczenie obecnej polichromii.

Z powodu miejscowych przetarć złocień, wyszczerbień oraz utraty spoiwości pozłoty z zaprawą klejowo-kredową, przewiduje się uzupełnienie pozłoty w technice pulmentowej.

PROGRAM PRAC

1. Wstępne oczyszczenie powierzchni ołtarza z brudu i kurzu.
2. Przeprowadzenie badań występujących nawarstwień technologicznych - wykonanie odkrywek i sond schodkowych.
3. Dezynsekcja i dezynfekcja ołtarza. Jako impregnat proponuje się zastosowanie 12% roztworu Hylotox firmy Altax; Biotin T 5%.
4. Uzupelnienie większych ubytków za pomocą odpowiednio dobranego drewna zgodnie ze sztuka stolarską.
5. Uzupelnienie mniejszych ubytków drewna żywicą epoksydową Axson S.C. 258.
6. Wzmocnienie struktury drewna za pomocą 5% - 10% roztworu paraloidu b-72 w toluenie zarówno metodą powlekania jak i kąpieli. Po wykonaniu zabiegu drewno zostanie odczyszczzone z nadmiaru impregnatu.
7. Uzupelnienie ubytków zapraw kredowo-klejowych, szpachlówka akrylowa Modostuc.
8. Położenie warstw pulmentu w miejscach przyszłych złoceń.
9. Rekonstrukcja polichromii w miejscach jej ubytków.

Program prac sporządził: